

SLAVOLJUB GACOVIĆ

MITSKI TRAGOVI U BAŠTINI SELA HALOVA

Svi koji su se bavili proučavanjem tradicije u narodu Timočke krajine, a i oni koji se sada bave njome, zapažaju da ona još odiše, pogotovo među Vlasima, svežinom i da je vrlo dobro očuvana. Folklor još i danas živi u narodu i čini sastavni deo njegovog života. Stare narodne pesme, legende, bajke, pripovetke, verovanja i igre zaslužuju pažnju istraživača. Sistematska istraživanja i prikupljanja folklornog materijala koja preduzima Narodni muzej u Zaječaru kao institucija,²⁵ treba podržati i samoinicijativom pojedinaca-istraživača, kako to dragoceno kulturno nasleđe ne bi bilo potisnuto u zaborav novim tvorevinama sumnjive vrednosti. To će se svakako dogoditi zbog velikih promena u društvenom životu sela, jačeg komuniciranja sa gradom i njegovim uticajem.

Govoreći o toj tradiciji, o običajima i folkloru kod Vlaha, treba izdvojiti jednu interesantnu pojavu narodnih pevača i svirača na violini, tzv. "lautara".²⁶ Oni i dan-danas, samo mnogo ređe, na sedeljama, praznicima, slavama, krštenjima i pomanama, pevaju stare pesme melodijske o narodnim junacima, obično su to hajdoci, pesme sa motivima iz vremena proživljenih u zemunicama - "bordiu", poštovanja nebeskih tela Sunca, Meseca i zvezde Danice, Šumske Majke, Sudaja, ženidbe devojke i Zmaja, ženidbe majke i sina i drugih narodnih motiva. To su izvorni tekstovi bujnog stvaralaštva prošlih vremena i melos rumunskog elementa, koji još i danas osvaja srca mladih na selu u zimskom

ambijentu tople sobe, koje neguje svirač, pevač i pripovedač Jon Đ. Čobotović iz sela Halova. Kao svirača i pevača deda Jona, rođenog 1921. godine, ne poštuju samo Halovčani, već je rado viđen i pozivan i u okolna rumunska sela sve do 60-tih godina ovoga veka. Svoj zanat je, kako sam kaže, izučio u selu Mokranju, kod Nikole Gilovića, prvoklasnog violiniste, u vremenu od godine dana školovanja.

"Selo Halovo nalazi se 15 kilometara severoistočno od Zaječara, na visoravni udaljenoj oko 1,5 kilometar od desne obale Timoka. Na istoku se celim svojim delom graniči sa Bugarskom.

Prema predanju i narodnoj tradiciji selo nosi naziv Halovo po "Čumi" ili "Ali" koja je živela na mestu današnjeg naselja, pa je od termina "alino" i "halino" postalo Halovo.

Računa se da je selo staro oko 470 godina²⁷ i da je naseljeno početkom XVII veka. Prvi stanovnici su doseljeni iz raznih krajeva".²⁸

Porodica Ungurjanovića, koja se ubraja među najstarije porodice u selu, doselila se iz sela Brežana u Homolju. Porodica Stepanovića, doseljena preko Timoka, kao granice, iz Vražogrnca, ima potomke u današnjim porodicama Srbović (nekada Srbulović) Velimirović, koje se takođe ubrajaju među najstarije porodice. Dve porodice su doseljene iz Bugarske, jedna je iz sela Rabova, a druga je iz sela Kosove. Bilo je doseljenika i iz Rumunije, a jedna porodica koja se smatra najstarijom u selu, čiji je starešina Stan Radukan imao neke sukobe, doselila se u Halovo. Smatra se da današnja

²⁵ Жарко Милошевић, *Културне установе општине Зajeчар у прошлој и овој години*, časopis "Развитак", 1968-1, str. 23.

"U selu Halovu izvršeno je ispitivanje i snimanje rumunskog melosa."

"U selima sa rumunskim stanovništvom nastaviće se beleženje melosa."

²⁶ Pojam "lautar!" nastao je od reči "lauta" što u prevodu sa rumunskog znači violina, ali pored jednog izvođača označava čitav orkestar.

²⁷ Selo Halovo se pominje u pisanim izvorima prvi put 1530/35. godine u Vidinskom sandžaku – nahija Krivina. Душанка Лукач, *Видин и видинскијат санџак през 15-16 век*, Београд, 1975, str. 101.

²⁸ Мiроslav Драшковић, за штампу приредио Драгомир Антонић, *Зaписи о становништву*, Гласник етнографског музеја, бр. 42, Београд, 1978, стр. 82-83.

Burlanovska porodica vuče poreklo od porodice Stana Radukana. Bilo je doseljenika i iz područja Besarabije nakon 1812. godine zbog toga što ju je Rusija okupirala, te je tom prilikom iz tog područja bilo dosta izbeglica koji su dospeli u Halovo, gde i danas imaju svoje potomke.

Današnje stanovništvo je uglavnom rumunsko.

U selu se najviše slavi Petkovica i sveti Nikola, a nekoliko kuća slavi mitrovdan i svetog Arandela.

Ovo navodimo radi boljeg upoznavanja opštih karakteristika sela.

Iz bogatog repertoara dede Jona, zabavljača sela Halova, ovde ćemo navesti samo nekoliko pesama: O nevesta Stancuța maritată de iarna (Nevesta Stankuca udata u zimu), O nevesta Stancuța (Nevesta Stankuca), Sgaril'i cu Luna (Sunce i Mesec), Moșnan bătrîn (Stari deda), Corbja, Iovan Bogatu, Đinu Nazaru – argatu, Voikița cu Đin Costadin. Iz repertoara, kojeg smo ovde naveli po naslovima, iznet ćemo u celosti samo tekst pesme Sgaril'i cu Luna – O ženidbi Sunca sa Mesecom²⁹, koja se po našem mišljenju u mnogo čemu razlikuje od drugih varijanti iste pesme, a pored toga ćemo navesti i jednu priču³⁰ sa istim motivom.

Evo teksta pesme *Ženidba sunca sa mesecom* na rumunskom jeziku sa prevodom.

(rumunski teks)

SQARILI CU LUNA

„Țasă Lună Țasă pînă de matasă
șgariluț camașe, Țasă cîc-um fir
de fir ibrișir și șgariluț peșkir
Țasă și grăbeșce pînă isprăveșce
vremia mî-a veñit poace o fi trecut
au de cașcorit.

Aiđeț să ne lom să ne cununăm
fracil'i cu sora. ”

Luna de auza đim gură vorbja:
„Frațioru al mîeu pîn la Dumne-Zău
șgare luminos zo ieșc pacatos
unde s-a vazut și s-a pomeñit
au pe al pamînt, au să să ia
fracil'i cu sora.

²⁹ Pesmu mi je kazivao Jon Đ. Čobotović u njegovoj 63-oj godini života, u jesen 1984. godine.

³⁰ Priču smo u više navrata čuli, pored ostalih priča, od našeg dede Petra Čobotovića iz Halova, za njegova života.

Nu-ț măi plîng de dor de așa frațior.”

Țar șgaril'i grabja, sorișara mja:

„Aiđe să ne lom, să ne cununăm.”

Luna atunč vorbja: „frațioru al mîeu
fincă im ieșce așa baș mi c-ai prepus
au că să mă ieji, tu pe sora ta
ascultă tu încoa ce ț-oji porunča:
Dacă vă-i fața au porunca mja
la mine oji veña și amîndoji n-om lă
tu cu sora ta.

Au tu să ce duč, au și să fač
vez opinč de fer și čumag de oțal
și țar să ce duč au obzăč de aji
pe obzăč de cai
cînără oji cata dacă noji gasa
la mine oji veña și amîndoji n-om lă
tu cu sora ta.”

Sgaril'i de auza de Lună asculta.

iel că aș fața vez opinč de fer čumag de oțal
și iel să duča au obzăč de aji pe obzăč de cai.
Caiji aji prăpăđa, opinčil'i rupja, čumagu il toča
au și cînără nu găsa în dărăt să întorča.

La Lună aji spuna:

„sorișara mja ce mî-ai porinčit
ieu că m-am dus, caiji am prăpădit,
opinčil'i l'-am rupt, čumagu am točit,
au și cînără n-am găsît.

La cine am veñit aiđe să ne lom,
să ne cununăm, că vremia mî-a veñit
poace a trecut.”

Țar Luna vorbja: „frațioru al mîeu,
Șgare luminos zo ieșc păcătos.

Unde s-a văzut și s-a pomeñit
au să să ia fracil'i cu sora.

Nu-ț măi plîng de dor de așa frațior.”

Luna țar vorbja: „fincă im ieșce așa
baș mi c-ai prepus, au că să mă ieji,
tu pe sora ta. Ascultă tu în cōa
ce țoji porunča: au tu să ce duč,
au și tu să puji vije răzăcl'ije,
struguraș đ-ai moji de noji đ-amîndoji.
Dacă voji fața la mine oji veña,
și odma n-om lă, tu cu sora ta.”

Sgaril'i de auza de Lună asculta.

Zo să năcāja iel că im puña
vije răzăcl'ije. Răzāl'i întăria,
vija să prinda și ia să coča.
Strugur! culeğa și în cîrpă aji lega
la Lună aji duča, drag nu măi puča,
că ce ia porunčit iel a ispravit,
numa să mî-o ia iel pe sorîsa.

Iar Luna vorbja: „fraŭjoru al mjeu,
 pîn la Dumne-Zău ascultă tu în cȃ
 la porunca mja, au đ-a tri ȃara:
 Dacă voi faća porunca mja la miñe
 oĭ veña atunća n-om lua și n-om cununa.
 tu cȃ ć-oĭ duća la marja oĭ ajunĝa
 și tu oĭ faća, au un pod de čarȃ
 cu noo pićȃre în cȃpȃtĭj de pod
 o scarȃ de fer cuje de oȝal
 s-o lipeşć de čerl,
 pe ja ć-oĭ suja baş la Dumne-Zău,
 la muşu Adam și mama Ieva,
 pe ĭĭj s-ăĭ întrebĭ
 cum o zĭće ĭĭj aşa sȃ faćem noĭ.”
 Sȃaril'i de auza de Lunȃ asculta,
 la marja sȃ duća, fuga cȃ faća,
 în dȃrȃt sȃ-ntorća. „soriȃara mja,
 će mĭ-aĭ prunćit, ĭeu mĭ-am ispravit,
 aĭde sȃ ıe lom, sȃ ıe cununȃm.”
 Amĭndoĭ pleca la marja ajunĝa.
 Luna će faća? Oȝĭrȃ în urmȃ rĭmĭnda,
 sĭngurȃ vorbja: „Dȃmne svĭntule,
 unď-moĭ duća ĭeu cu fracĭl'i al mjeu,
 au la mȃnȃsćĭje de pominȃ-n lumje.
 Mȃi bine necatȃ đecĭt maritatȃ” –
 și în marja sȃrja, zo sȃ pitula supt o rȃđĭña.
 Sȃaril'i cȃ merĝa, ĭndȃrȃt sȃ ĭntorća,
 pe Lunȃ n-o veđa în trum loc cȃ sta,
 rȃzil'i ĭntȃrja pe marja o sȃca, pe Lunȃ o gȃsa,
 đ-a čĭja mĭ-o loa la Domnu merĝa.
 Domnu de-ĭ veđa topke cȃ-ĭ faća,
 au meĭ lȃa unu ĭm mĭna drĭaptȃ
 unu ĭm mĭna stĭngȃ și mĭj lȃpȃda,
 pe unu la drĭapta, pe unu la stĭnga.
 Cĭnd unu o puña unu o rȃsȃrja.
 „Sȃ nu vȃ-ntĭnl'ĭt svat sȃ svȃtuiť,
 vorbȃ sȃ vorbiť” cum ĭj blȃstȃma,
 cum ĭj lȃpȃda aşa ş-a cuma de sȃ pomeña.

(prevod)

ŽENIDBA SUNCA SA MESECOM

Tkaj, Luno, svileni platno,
 tkaj koşulju Suncu nit po nit
 i od niti ibriřim i Suncu peřkir,
 tkaj i požuri platno izatkaj.
 Vreme nam je, a moŭda je i prořlo,
 joj, da se skućimo.
 Hajde da se uzmemo, hajde da se venćamo
 bratić sa sestricom.
 Luna Suncu na to odgovara.
 Bratiću moj za vek i vekova,

Sunaşce jarko, koliko si greřno,
 gde se viđalo, gde se spominjalo
 joj, na tolikoj zemlji, joj, da se uzmu
 bratić i sestrice.
 Za takvog brata ni suzu viře neću pustiti.
 Opet Sunce Lunu požuruje:
 Hajde da se uzmemo, hajde da se venćamo.
 Luna njemu odgovara: O bratiću
 Pořto si mi takav bař si mi dosadio
 joj, da ćeř uzeti ti sestricu svoju,
 sluřaj řta ti porućujem:
 Ako sve to ispuniř, onda ćeř se venćati
 ti sa sestrom svojom.
 Joj, da odeř, joj, da sebi napraviř
 gvozdene opanke i ćelićni řtap
 i da putujeř, joj, osamdeset godina
 na osamdeset konja,
 mladu, joj, da traŭiř i ako je ne nađeř
 meni se vrati pa ćeř se venćati
 ti sa sestrom svojom.
 Sunce Lunu posluřa.
 Napravi gvozdene opanke i ćelićni řtap
 i putova, joj osamdeset godina
 na osamdeset konja.³¹
 konje upropasti, opanke podera, a řtap istroři
 joj, a mladu ne nađe i nazad se vrati.
 Opet Luni govoraře:
 Sestrice moja řto si mi porućila
 ja sam posluřao, konje upropastih,
 opanke poderah, řtap istroćih,
 joj, a nevestu ne nađoh.
 Kod tebe dođoh da se uzmemo,
 Hajde da se venćamo, jer vreme nam je
 a moŭda je i prořlo.
 Opet Luna prořbori: Bratiću moj,
 Sunaşce jarko, koliko si greřno.
 Gde se viđalo, gde se spominjalo
 joj, da se uzmu bratić i sestrice.
 Za takvog brata ni suzu neću viře pustiti.
 Luna dalje govoraře: Pořto si mi takav
 bař si mi dosadio, joj, da ćeř uzeti
 ti sestricu svoju. Sluřaj dobro
 řto ti porućujem: Joj, ti da ideř,
 joj, i da posadiř vinograd rodni,
 groŭde uzrelo da nabereř.
 Ako sve to ispuniř,

³¹ “U narodnim pesmama saćuvano je opřte indoevropsko shvatanje da se sunce vozi na kolima ili jaře na konju”. – Ш. Кулишић, П. Ж. Петровић, Н. Пантелић, *Српски митолошки речник*, Нолит, Београд, 1970, str. 280.

onda ćeš se venčati, ti sa sestrom svojom.
 Sunce Lunu poslušaj.
 Kako mi se samo namuči dok posadi
 vinograd rodni. Zrake svoje pojača,
 vinograd ozeleni i uskoro uzri.
 Nabra grožđa i u peškiru
 Luni ga donese, od radosti ustreptao,
 Jer što je poručila, on je ispunio,
 samo da se venča sa sesticom svojom.
 Opet Luna prozbori: Bratiću moj,
 za vek i vekova, saslušaj dobro
 što ti poručujem, joj, po treći put:
 Ako sve to ispuniš, onda dođi,
 pa ćemo se venčati.
 Da ideš i kad do mora stigneš
 da napraviš, joj, most od voska
 sa devet stubova, a na kraju mosta
 gvozdene lestve sa prečagama od čelika³²
 i zakači ih za nebesa,
 po njima se popni do Gospod Boga
 kod starca Adama i starice Eve,
 njih da upitaš
 pa kako budu rekli, tako ćemo učiniti.
 Sunce Lunu poslušaj,
 na more ode te brzo sve napravi

---

³² Potrebno je više objasniti manje poznat motiv kod nas - "motiv lestvi". Koliko se u sećanje starih Jevreja urezao boravak u Mesopotamiji svedoče i Jakovljeve nebeske lestve s anđelima koji se penju i spuštaju po njima. Na samom vrhu lestvi stajao je Jahve (JHVH). Lestve živo podsećaju na "zigurate" (stepenaste piramide od opeke), piramide u Uru i Vavilonu s njihovim kamenim stepeništem po kojima su u svečanoj povorci hodali sveštenici u belim dugim odeždama. Svaku sumnju u to otklanjaju reči koje je Jakov probudivši se rekao: "Kako je strašno mesto ovo. Ovde je doista kuća Božja, i ovo su vrata nebeska." Ova "vrata nebeska" u kontekstu s lestvama bila bi sasvim nerazumljiva kad ne bismo znali da reč Vavilon znači "božija vrata". Ta vizija je, dakle, asocijacija na vavilonski "zigurat", odnosno vavilonsku kulu.

U prilog širenju motiva "nebeskih lestvi" i u naše krajeve, preko Grčke kulture, navodimo podatak iz verovanja Tračana o Heri Sonketenskoj gde nam "Polijen na jednom mestu priča kako je Kosingas, Herin sveštenik i starešina tračkih plemena Kebrena i Sikaboja, jednom prilikom skupljao drvene lestvice, stavljao ih jedne na druge i spremao se da se popne na nebo i žali se Heri na Tračane kad ga ovi jednom prilikom nisu poslušali (Strateg. 7, 22)."

Motiv lestvi se daleko raširio, kako vidimo, sa područja Mesopotamije, preko Hanana, gde je grčka kultura vrlo rano došla u dodir sa Jevrejima, odakle su poneli u svojoj svesti i motiv "nebeskih lestvi".

i nazad se vrati. Sestrice moja,
 što si poručila, ja sam ispunio,
 hajde da se uzmemo, hajde da se venčamo.
 Njih dvoje pođoše, na more stigoše.
 Šta tad Luna učini? Malo za njim zaosta,
 sama sa sobom razgovara:
 Gospode sveti, kuda idem
 sa bratićem svojim,
 joj, u manastir, da se po svetu pominje.
 Bolje da sam se utopila, nego da se venčavam.
 I u more skoči, i sakri se u pećinu morsku.
 Sunce još iđaše, a kad se osvrnu,
 Lunu ne vide, i u mestu zastade,
 zrake svoje pojača,
 te more usahnu i Lunu pronade,
 odatle mi je uze, kod Gospoda povede.
 Gospod kad ih vide, u lopte ih uobličī,
 joj, i uze mi ih, jedno u desnu
 a drugo u levu ruku, pa ih pobaca,
 jedno u desno a drugo u levo.
 Kad je jedan na zalasku, drugi da je na izlasku,
 "Da se ne sretnete, ni da svatujete,
 priču da pričate." Kako ih prokle,
 kako ih pobaca, tako je i sada, da se spominje.

A evo i priče o ženidbi Sunca sa Mesecom:

Zemlja je posle njenog stvaranja bila ravna, bez brda i dolina, bez i jedne hladovine i bez i jednog potoka, reke i izvora. Sunce i njegova sestra Luna su slobodno mogli drugovati i često biti skupa, kao svaki brat sa sestrom.

Jednoga dana Sunce predloži svojoj sestri Luni da se njih dvoje venčaju. Sestra je u početku u više navrata odbila bratovljevku želju, ali on je stalno navaljivao. Sestra mu predloži da ide do Boga, njihovog Stvoritelja, i ako on to dozvoli, onda na njihovom putu do bračne postelje neće biti nikakve prepreke.

Ode Sunce do Boga i obrazloži mu u detalje svoj plan i svoje razloge za ženidbu. Bog ga, kako to njemu priliči, pažljivo saslušao i reče da za takve zahteve mora pozvati i skupštinu, pa kako skupština odluči tako će i biti.

Nakon nekog vremena sazva Bog skupštinu u kojoj su bili svi anđeli i sveci zemaljski, pozva i najlepšu devojku Pčelu i najstarijeg starca Ježa neka i oni iznesu svoja mišljenja.

Sednica je nakon svih priprema počela, a posle žučne diskusije za i protiv imali su pauzu kako bi napojili konje i proverili zobnice, ima li još hrane u njima. Sve su zobnice bile pune, a u zobnici ježevog konja Jež nađe kamen. Za tako nešto se Bog na vreme pobrinuo, a Jež se zbog

toga uvredio, izveo konja iz štale i neprimetno napustio skupštinu.

Kada su nastavili rad u skupštini, svi su članovi bili prisutni osim najstarijeg, Ježa. Bog odmah prekinu rad skupštine, jer se bez Ježa nije moglo nastaviti.

Domisli se Bog da uhodi Ježa u njegovoj kući, te devojci Pčeli dade današnji oblik kako bi neprimećena ušla u Ježevu sobu. Pčela odzuja i neprimetno uđe i prilepi se u ćošku ježeve kuće. On, veoma ljut, sam sa sobom počeo da govori o ženidbi Sunca i Lune.

“Haj-ha, napravi Bog zemlju bez brda i dolina, bez potoka i reka, bez ijednog izvora vode i bez ijedne senke (drveta) na njoj. Ljudi umiru od žeđi i vrućine sa jednim Suncem, a kamo li kad se namnože pa ih bude više, spržiće zemlju. Haj-ha, gde se to spominjalo da se brat i sestra uzmu.” Pri tom, ležeći u krevetu, malo se pridigne i ispusti vetar, kao i svi stariji ljudi. Čuvši to Pčela od srama potamni, jer je do tada imala belu boju, i odzuja kroz odškrinuta vrata. Videvši Jež da je Bog poslao urodu, reče: “Haj-ha, ko te posla nek se izmetom tvojim služi i za života i u smrti.”

Kad se Pčela vrati u skupštinu, upita je Bog šta je sve čula. Pčela sve redom ispriča, a kad je Bog upita zašto je dobila žuto-smeđu boju, ona prvo ne htela reći, ali na zahtev svih u skupštini reče šta joj se dogodilo.

Bog ne mogavši da reši problem bez prisustva Ježa i bez njegovog odobrenja, raspusti skupštinu, Pčelu prokle da se njenim medom služimo za života, a voskom i u smrti. Sunce uze i baci prema istoku, a Lunu prema zapadu uz kletvu: “Istim putem da idete, nikad zajedno da ne budete, da se ne vidite i da nikada ne razgovarate.” Zatim na zemlji napravi brda i doline, učini da izniknu čitave šume, poteku potoci, reke i stvori Bog jezera i mora, a dade ljudima izvorske vode po čitavoj zemlji. Bog kako uradi i reče, tako osta sve do dana današnjeg, da se o tome priča i uvek spominje.

* * *

Navedena pesma i priča pružaju nam uvid u arhaičnu sliku sveta, prema kojoj su Sunce, Mesec, Pčela i Jež zapravo antropomorfna bića, sa izuzetkom Boga koji dobija ulogu glavnog aktera u rešavanju spora o rodoskrnavljenju. Svo to bujno stvaralaštvo čoveka rumunskog mentaliteta nalazi sebi opravdanje po pitanju rodoskrnavljenja, u samom ponašanju vrhovnog Boga prema deifikovanim negeskim bićima, zbog

postojećih moralnih normi kojih se sam čovek treba pridržavati.

Narodno osećanje izjednačuje, zapažamo, svoje moralne korene sa ponašanjem samog Boga prema svojim deifikovanim nebeskim bićima, kako bi narod imao to sebi za primer. Dovoljno je navesti primer, da su se izbegavale rodbinske veze unutar samog roda i do devetog kolena, a da su klevete važile za rodbinu unutar samog roda, takođe do devetog kolena. Povodom neke učinjene nepravde, pa makar počinilac bio i van roda, odnosno tuđ, znalo se reći neka ga kletva stigne do devetog kolena. Pored iznetog, postoji danas verovanje da ne treba stupiti u brak do trećeg kolena, jer da će porod biti malouman i sa telesnim manama. Kodifikacija toga, možemo reći običajnog prava se i danas naslućuje u porodičnom pravu širom sveta, u kome je sklapanje braka između brata i sestre zakonska zabrana i nemoralni čin.

Ovakav odnos prema rodoskrnavljenju je zacelo imala uticaja hrišćanska religija, jer u egipatskoj i grčkoj religiji imamo primera ženidbe brata i sestre među samim bogovima.

U ovom verovanju o rodoskrnavljenju vidimo značaj magičnih brojeva devet i tri što je prisutno i u drugim tvorevinama narodnog verovanja ovoga kraja, taloženom u razna vremena, a prisutno je na svim područjima i u svih naroda.

Ovi primeri koje smo ovde naveli su samo segment folklorne baštine sela Halova kome treba posvetiti još dosta pažnje u proučavanju, radi boljeg rasvetljavanja tradicije jednog etnosa, koji vekovima bitiše u ovom delu Timočke krajine.